

HÄMEENLINNA

Mäskälä

Torpanpaikan Mettola

arkeologinen tarkkuusinventointi

2024

Juuso Koskinen

Tilaaja: Hämeenlinnan kaupunki
Arkkitehtitoimisto Kristina Karlssonin välittämänä

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat ja rakennetaulukko	3
Tarkkuusinventointi	7
Maastotyö.....	7
Rakenteiden suojelustatusten perustelut	8
Tulos	10
Lähteet	11
Kuvia tutkimusalueesta ja maastotyöstä.....	11
Maastohavainnot.....	12
Maastohavainto 1, rajapyykki ja pengerretty aukea	12
Maastohavainto 2, torpanpaikka etelässä.....	14
Maastohavainto 3, raivausröykkiöt.....	17
Maastohavainto 4, nykyaikainen jätekuoppa.....	21
Maastohavainto 5, torpanpaikka pohjoisessa	22
Maastohavainto 6, kellarikuoppa	27
Maastohavainto 7, kivijalka	27
Maastohavainto 8, kellari- tai säilytyskuoppa	28
Maastohavainto 9, mahdollinen kivijalka.....	28
Maastohavainto 10, mahdollinen säilytyskuoppa	29
Maastohavainto 11, nykyaikainen kaivelu	29

Kansikuva: Kivijalka, maastohavainto 7.

Perustiedot

Alue: Uuden ja modernin ajan torpanpaikat Hämeenlinnan Mäskälässä, suunnitellun asemakaavan alueella. Noin 1,8 ha laajuinen, inventoinnissa 2023 laadittu, muinaisjäännösrajaus vierustoineen. Muinaisjäännösrekisterissä Mettola (1000049345).

Tarkoitus: Selvittää kiinteän muinaisjäännöksen tarkempi raja- ja mahdollisten jatkotoimenpiteiden selvittämiseksi, kaavoittamista varten.

Maastotyö: 19.–27.6. 2024

Tilaaja: Hämeenlinnan kaupunki, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlssonin välittämänä

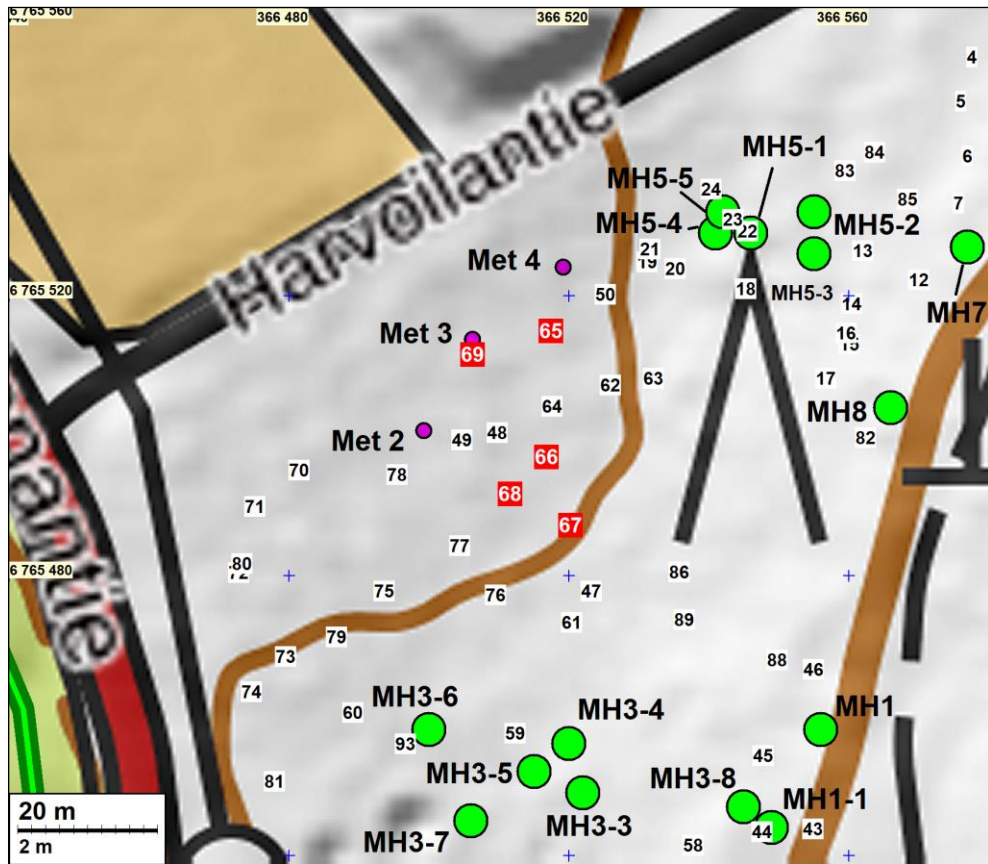
Tutkimukset: Koskinen inventointi 2023

Tekijät: Maastotyö: Juuso Koskinen, Joel Karhapää ja Jesse Keskinen
Valmistelut ja raportti: Juuso Koskinen.

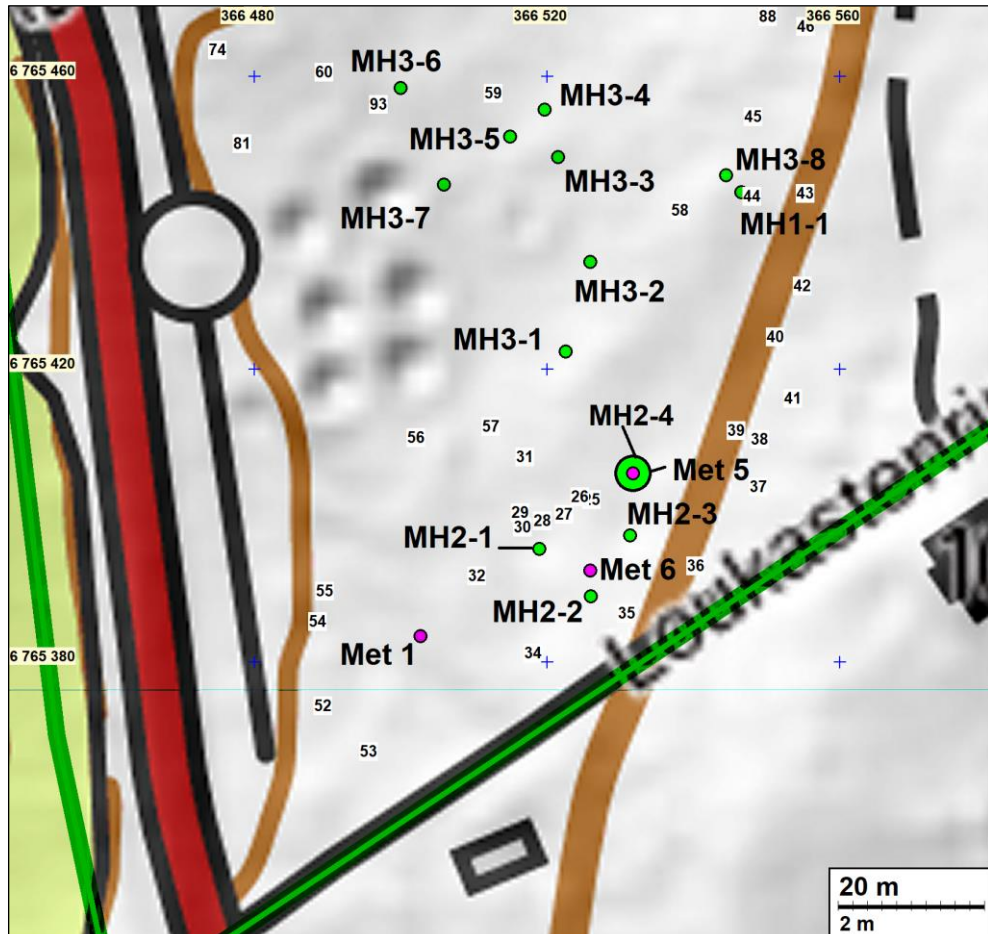
Löydöt: Piiposliinin pala, KM47215, diar. 22.8.2024.

Tulos: Tutkimusalueelta rajattiin muinaisjäännösalueiksi kaksi erillistä torpanpaikkaa. Kartta luvussa [Tulos](#).

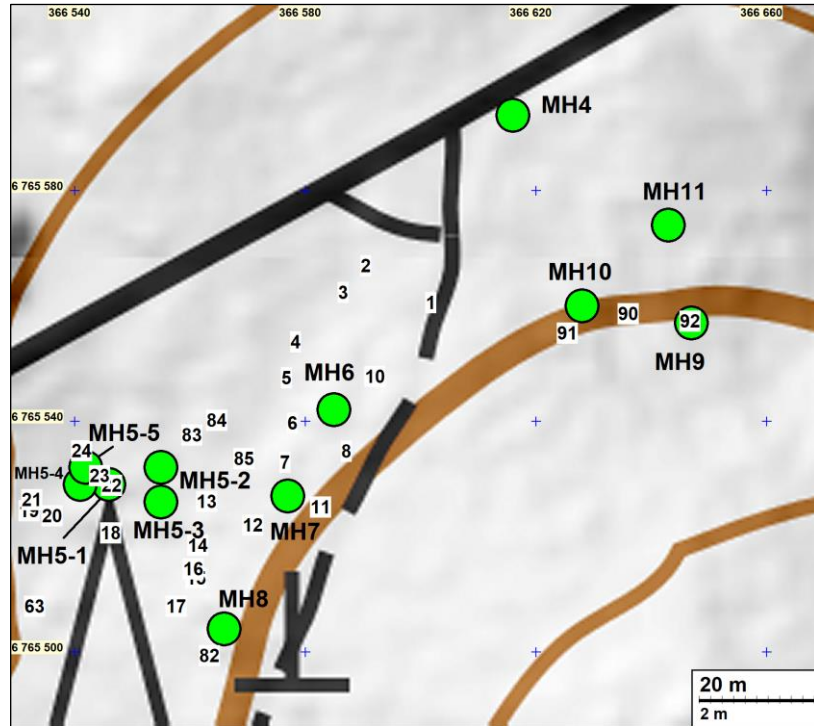
Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN- ja N2000-järjestelmissä. Paikannukset on tehty 0,5 m tarkkuuteen pystyvällä GPS-laitteella ja valotutkamallin avulla. Kartat ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen aineistoista 08/2024, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 08/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella. Kuvaajat: J. Koskinen ja J. Keskinen.

Kartta 3. Koekuopat, rakenteet ja metallilöydöt, tutkimusalueen luoteisosassa.

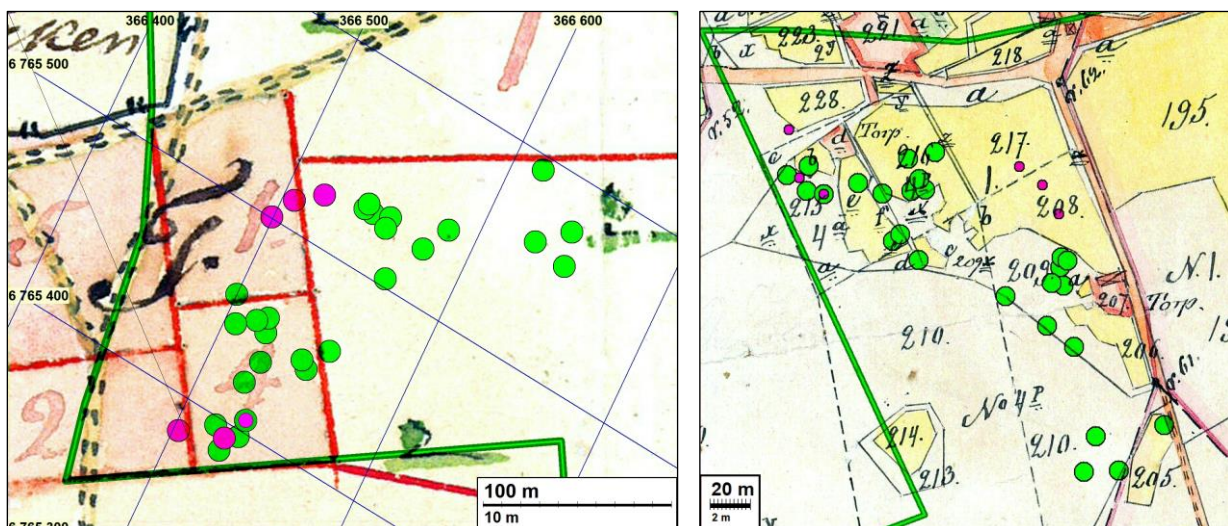

Kartta 4. Koekuopat, rakenteet ja metallilöydöt, tutkimusalueen eteläosassa.

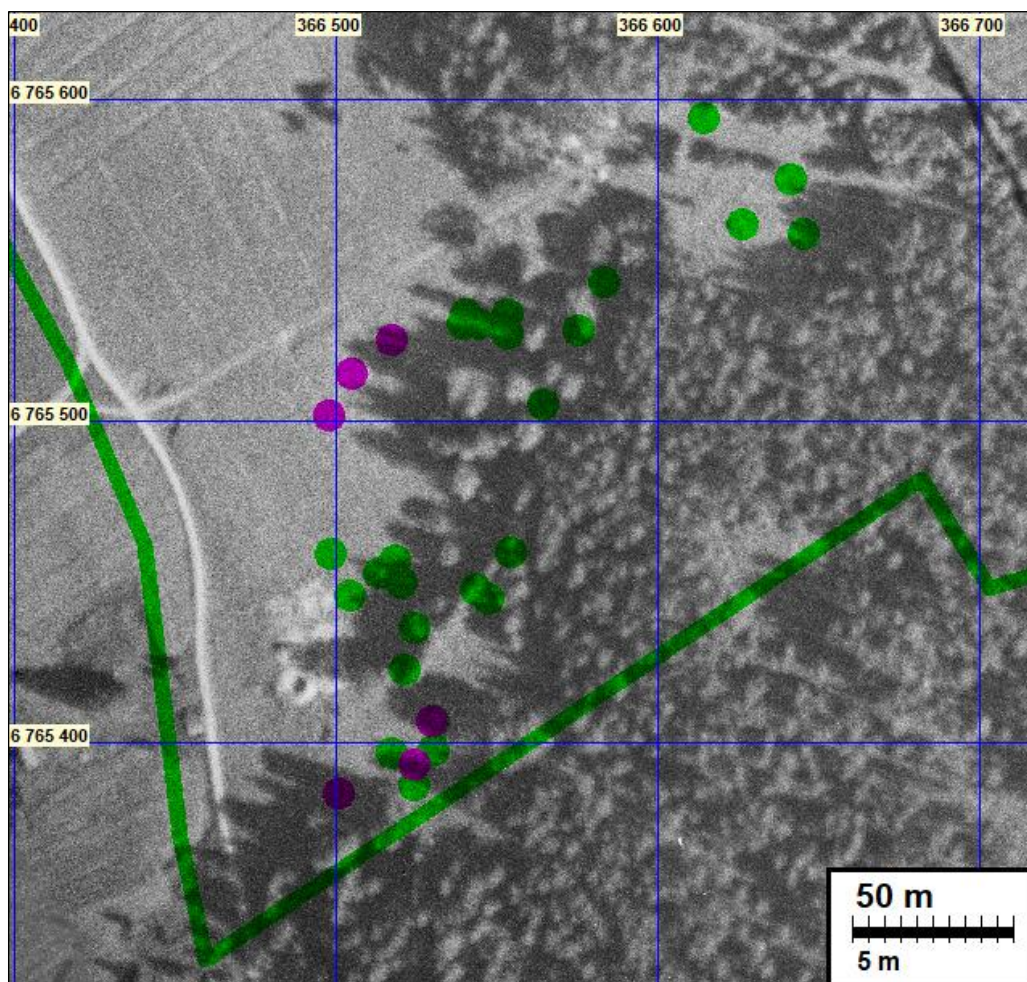

Kartta 5. Koekuopat, rakenteet ja metallilöydöt, tutkimusalueen itäosassa.

MH	Rakenne	Hav.	N	E	Linkki raportin kohtaan
1	Pengerretty aukea	2023	6765458	366556	Maastohavainto 1
1-1	Rajapyykki	2023	6765444	366549	
2-1	Kivijalka	2023	6765396	366519	Maastohavainto 2
2-2	Kivijalka	2023	6765386	366526	
2-3	Kivijalka	2023	6765397	366532	
2-4	Raivausröykkiö	2024	6765406	366532	
3-1	Raivausröykkiö	2024	6765422	366523	Maastohavainto 3
3-2	Raivausröykkiö	2024	6765435	366526	
3-3	Raivausröykkiö	2024	6765449	366522	
3-4	Raivausröykkiö	2024	6765456	366520	
3-5	Raivausröykkiö	2024	6765452	366515	
3-6	Raivausröykkiö	2023	6765458	366500	
3-7	Raivausröykkiö	2024	6765445	366506	
3-8	Raivausröykkiö	2024	6765447	366545	
4	Nykyaikainen jätekuoppa	2023	6765593	366616	Maastohavainto 4
5-1	Säilytyskuoppa	2023	6765529	366546	Maastohavainto 5
5-2	Säilytyskuoppa	2023	6765532	366555	
5-3	Kivijalka	2023	6765526	366555	
5-4	Kaivo	2023	6765529	366541	
5-5	Kiveys	2024	6765532	366542	
6	Kellarikuoppa	2024	6765542	366585	Maastohavainto 6
7	Kivijalka	2024	6765527	366577	Maastohavainto 7
8	Kellari- tai säilytyskuoppa	2024	6765504	366566	Maastohavainto 8
9	Mahdollinen kivijalka	2024	6765557	366647	Maastohavainto 9
10	Mahdollinen säilytyskuoppa	2024	6765560	366628	Maastohavainto 10
11	Nykyaikainen kaivelu	2024	6765574	366643	Maastohavainto 11

Kartat 6 ja 7. Rakenteiden ja metallilöytöjen kohdat 1766 (vas.) ja 1880 (oik.) laadituilla isojakokartoilla.

Kartta 8. Rakenteiden ja metallilöytöjen kohdat 1938 otetussa ilmakuvassa.

Tarkkuusinventointi

Muinaisjäännös sijaitsee kiinteistöllä 109-418-3-3, joka kuuluu suunnitellun Mettola 2061 asemakaavan ja asemakaavan muutoksen alueeseen. Muinaisjäännös on todettu Mikroliitti Oy:n inventoinnissa vuonna 2023, osana saman kaavahankkeen selvityksiä (Koskinen 2023). Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo ja kaavoittaja pitivät inventoinnin tuloksista sekä jatkotoimenpiteistä neuvottelun 14.10.2023 (museon lausunto HML/3944/12.03.03.08/2023), jossa todettiin, että alueelle on suunniteltu pientaloja, minkä vuoksi kaavoittaja haluaa muinaisjäännöksen maa-alan käyttöön. Vastuumuseon kanta oli, että jos näin halutaan edetä, on muinaisjäännökseen liittyvät rakenteet ja mahdollisten kulttuurikerrosten laajuus selvitettävä tarkemmin tarkkuusinventoinnilla, jotta vastuumuseo voi ottaa jatkotoimenpiteisiin tarkemmin kantaa. Hämeenlinnan kaupungin kaavoitusyksikkö tilasi työn Mikroliitti Oy:ltä, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlssonin välittämänä.

Tutkimusalue, eli vuoden 2023 inventoinnissa alustavasti rajattu muinaisjäännös, on noin 1,8 ha laajuinen, ja se sijaitsee noin 34 ha laajan, kaavoitettavaksi suunnitellun, alueen lounaiskulmalla. Etelässä tutkimusalue rajautuu Loukastenrinteeseen, pohjoisessa Harvoilantiehen, lännessä Vanajanlinnantiehen ja idässä metsän läpi noin pohjoisesta etelään kulkevaan polkuun, joka noudattelee vuonna 1880 laaditulle isojakokartalle merkittyä tilusrajaa.

Alueen luoteisosassa on entinen peltomaa, jolla kasvaa melko avointa kuusivoittoista metsää. Entisen kyntökerroksen alainen maapohja on siinä hietaa ja hiesua. Loput tutkimusalueesta, metsittyneen pellon itä-, kaakkois- ja eteläpuolella, on nousevaa maastoa, jolla on sekä täysimittaista puustoa, mutta myös aluskasvillisuutena tiheää vesakkoa. Maapohja siellä on soransekaista hiettaa tai usein paikoin mukulakivistä hiettaa ja hiekkaa. Maannos nousevilla maastonkohdilla on lehto- eli ruskomaannos. Alueen lounaisreunalla on kuusi suurta ja pyöreää maakuoppaa, jotka ovat todennäköisesti AIV-rehun valmistuspaikkoja, tai muita torpanpaikan asutuksen jälkeiseen maatalouteen liittyviä kuoppia. Koko alueella on siellä täällä nykyaikaisia roskia ja romuja.

Alueen tutkimushistoria ja maankäytön historia, vanhoine karttoineen, on käsitelty vuonna 2023 tehdyn inventoinnin raportissa.

Maastotyö

Koko muinaisjäännösrajausalue vierustoiheen käytiin läpi metallinilmaisimella ja koekuopitettiin lapiolla. Kaivinkoneen käyttö olisi ollut hankalaa, johtuen paikan tiheästä puustosta. Koekuoppia tehtiin vuonna 2023 ja nyt havaittujen rakenteiden kohdille sekä niiden ympäristöön, jotta selviäisi onko rakenteiden kohdilla säilyneenä kulttuurikerrosta tai ajoittavia löytöjä. Lisäksi koekuoppia kaivettiin ilmaisimella havaittujen metallilöytöjen kohdille, sekä hajautetusti muualle alustavan muinaisjäännösrajausalueelle, sinne mihin louhikoilta, puustolta ja vesakolta se oli mahdollista. AIV-rehukuoppia tai Loukastenrinteen varteen kaivettuja – todennäköisesti tienparannukseen liittyviä – maanottokuoppia tai muita selvästi nykyaikaiseksi todettuja kaivantoja ei tutkittu. Tutkimusalueen aivan koillisin nurkka ylettää noin 800 m² verran Harvoilantien pohjoispuoliselle pellolle, joka oli tutkimuksen aikaan viljalla, eikä sitä voitu koekuopittaa tai käydä läpi metallinilmaisimella. Viljankasvu kohdalla oli kuitenkin melko harvaa, ja pintahavainnot kohdalta saatiin tehtyä verrattain hyvin, pellon reunalta katsoen. Kohdalla ei näkynyt arkeologisesti suojeltaviin jäännöksiin viittaavia löytöjä tai merkkejä. Inventoinnissa 2023 laaditun muinaisjäännösrajausalueen ulkopuolelta, idässä, tutkittiin kolme rakennetta (MH9, 10 ja 11), joita inventoinnissa ei oltu havaittu.

Kaikista koekuopista ja rakenteista otettiin paikannus 0,5 m tarkkuuteen pystyvällä GPS-laitteella. Rakenteet ja koekuopat, joissa havaittiin kulttuurikerrosta, dokumentoitiin lisäksi valokuvoin ja muistiinpanoin. Raporttiin on laitettu valokuvista selvityksen kannalta olennaiset, eli kuvat rakenteista ja lisäksi muutama kuva koekuopista, joissa näkyy alueelle tyypilliset maaperät ja kiinteäksi muinaisjäännökseksi katsottu kulttuurikerros. Kaikkien koekuoppakuvien ja kerroshavaintojen listamineen raporttiin ei olisi tarkoituksenmukaista, johtuen koekuoppien suuresta määrästä.

Vanhoiden karttojen ja ilmakuvien perusteella paikan asutus on alkanut melko todennäköisesti jonkin aikaa ennen 1766 isojakokartan laatimista ja loppunut noin 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa, minkä jälkeen paikalla on ollut maankäyttöä esimerkiksi yllä mainitun mahdollisen AIV-rehun valmistuksen ja pienten kaatopaikkojen muodoissa. Tämä näkyy myös paikalta saadussa löytöaineistossa, josta suurin osa oli arkeologisessa mielessä täysin nykyaikaista ja mielenkiinnostonta. Sen lisäksi alueelta saatiin torpanpaikkojen asutukseen aikaisia löytöjä, jotka ajoittuvat varhaisimmillaan 1600- (paksu vihreä pullolasi) ja myöhäisimmillään 1800-luvuille. Enimmäkseen arkeologisesti kiinnostavat löydöt vaikuttivat olevan arviolta 1700–1800-luvulta. Merkillepantavaa oli, ettei liitupiipun katkelmia tai esimerkiksi 1600–1700-lukulaisia ruotsalaisia, kuten 1800-luvun venäläisiäkään rahoja, löytynyt lainkaan. Lapiokoekuopista saadut harvat löydöt ovat kuitenkin hyvin viitteellinen otos, ja ajoittavat paikan rakenteita ja asutusta melko huonosti. Rakenteiden ajoittamisessa tärkeimmäksi lähteeksi jää vanha kartta-aineisto ja vanhat ilmakuvat. Koekuoppien perusteella voitiin kuitenkin todeta, ettei paikalla olevien rakennejäännösten ulkopuolella vaikuta olevan säilynyttä runsasta kulttuurikerrosta, esimerkiksi palokerroksen muodossa. Luoteisosan entisen pellon kohdalla oli kuitenkin noin 300 m² laajuinen alue, jossa vanhan kyntökerroksen alaisessa hiedassa oli hiilisyyttä (Koekuopat 65–69). Samoilta kohdin saatiin useampi arviolta 1700–1800-luvulta peräisin oleva löytö pintamaasta, mutta myös yksi piiposliinin pala kyntökerroksen alaisesta hiilisestä maasta, joka voidaan katsoa arkeologisesti säilyneeksi kulttuurikerrokseksi. Nousevan maaston alueelle kaivetuissa koekuopissa näkyi kaikkialla paikalle tyypillinen lehtomaannos, jossa humuksensekaisen ja tasaisenharmaan pintakerroksen alta alkoi koskemattomalta vaikuttanut kivennäismaa noin 20–30 cm syvyydeltä. Tasaisenharmaa pintakerros, jossa huuhtoutumis- tai rikastumiskerrosta ei erotu, kuuluu luontaisesti lehtomaannokseen, mutta monin paikoin kerros vaikutti nykyaikaisen sekoittumisen tulokselta, päätellen esimerkiksi siitä, että kerroksesta löytyi melko usein nykyaikaisia löytöjä noin 10 cm syvyydeltä tai syvemmältäkin.

Tutkimuksessa saadut esinelöydöt olivat kaikki peräisin pintamaista tai sekoittuneista kerroksista, luukunottamatta piiposliinin palaa koekuopasta 68 (MH5), joka saatiin vanhan kyntökerroksen alaisesta, kulttuurikerrokseksi ja kiinteäksi muinaisjäännökseksi katsottavasta maasta. Löytö toimitetaan Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM47215. Muut löydöt kuvattiin joko maastossa ja jätettiin maastoon tai otettiin maastosta talteen kuvaamista sekä tarkempaa tunnistusta varten. Maastosta otettuja löytöjä säilytetään Mikrolitti Oy:llä vielä noin vuoden ajan, jonka jälkeen ne voidaan mahdollisesti poistaa. Kaikista arkeologisesti merkittävistä löydöistä on raportissa kuvat.

Rakenteiden suojelustatusten perustelut

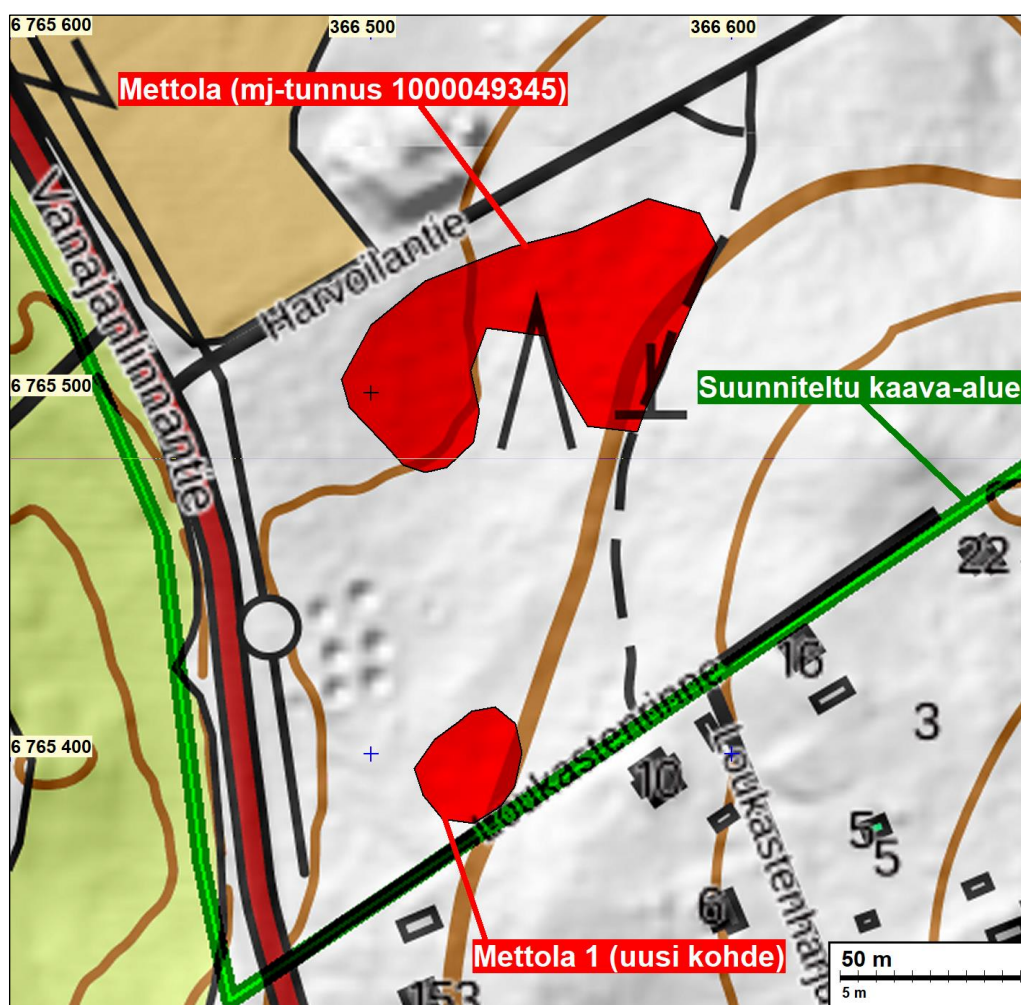
Tutkimusalue jakautuu rakennejäännöksineen ja kulttuurikerroksineen neljään kokonaisuuteen: *eteläinen torpanpaikka* (maastohavainto 2), *pohjoinen torpanpaikka* (maastohavainnot 5,6,7 ja 8, metallilöydöt 2–4 sekä koekuopat 65–69), *kaksi kuoppaa ja mahdollinen kivijalka idässä* (maastohavainnot 9-11) sekä *raivausröykkiöt lännessä* (maastohavainto 3).

Eteläisen ja pohjoisen torpanpaikkojen rakenteet ja koekuopista 65–69 havaittu kulttuurikerros keskittyvät vuonna 1880 laaditulle merkittyjen torpantonttien liepeille, joten ne saattavat olla peräisin vasta 1700-luvun puolivälin jälkeiseltä ajalta, eli ajalta, jolta peräisin olevat asuinpaikkajään-

nökset eivät lähtökohtaisesti ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Poikkeuksen tähän tekevät hyvin säilyneet ja edustavat kokonaisuudet, jollaisina näitä torpanpaikkojen rakenteita ja kulttuurikerrosta voidaan pitää. Ei myöskään ole poissuljettua, etteivätkö rakenteet ja kulttuurikerros voisi liittyä osin 1750-lukua aiempaankin asutukseen, koska ne paikantuvat myös vuonna 1766 laaditulle isojakokartalle merkitylle torpantontille ja sen vierustalle. Näiden rakenteiden ja kulttuurikerroksen alue on siis perusteltua suojella kiinteinä muinaisjäännöksinä.

Kaksi kuoppaa ja mahdollinen kivijalka idässä sijoittuvat kauaksi 1766 ja 1880 isojakokartoille merkittyjen torpantonttien ulkopuolelle, eikä niitä ole perusteltua suojella torpantontteihin liittyvinä rakenteina. Niiden kohdalta ei saatu löytöjä, joiden perusteella niitä olisi voitu ajoittaa juurikaan 1900-lukua vanhemmiksi. 1900-luvun ilmakuvissa niiden kohdilla ei erotu rakennuksia, eikä vanhoilla peruskartoilla ole niiden kohdalla rakennusmerkintöjä. Vanhin katsottu ilmakuva on vuodelta 1938. Näiden huomioiden perusteella voisi olla mahdollista, että rakenteet ovat esimerkiksi kellari- tai säilytyskuoppia 1900-luvun alusta.

Raivausröykkiöt lännessä ovat maastohavaintojen ja vanhojen karttojen perusteella peräisin torpantonttien asutuksen jälkeiseltä ajalta, eivätkä ne liity yli sata vuotta sitten katkenneeseen viljelyyn, joten ne eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen vaatimuksia. Röykkiöiden kohdalla on 1766 isojakokartalla torpan tonttimaa ja vuonna 1880 laaditulla isojakokartalla ne paikantuvat suurimmaksi osaksi peltomaahan. Ne ovat todennäköisesti peräisin siis näitä karttoja myöhemmältä ajalta. Vuosina 1939–1967 otetuissa ilmakuvissa, niiden pohjoispuolelta alkaa viljelyksessä oleva pelto ja länsipuolelta AIV-rehukuopat. Vaikuttaisi siltä, röykkiöt liittyisivät ehkä tämän aikaiseen maankäyttöön. Röykkiöiden arkeologiselle suojelulle ei siis näytä olevan perusteita.

Tulos

Kartta 9. Tarkkuusinventoinnin tuloksena rajatut kiinteät muinaisjäännökset (sm) kartassa punaisella.

Jos kiinteät muinaisjäännökset tutkitaan pois arkeologisella kaivauksella, olisi tärkeää, että alueen puut olisi kaadettu ja viety pois ennen maastotyötä. Puusto tekee takymetrin ja kaivinkoneen käytön alueella erittäin hankalaksi. Suuret puut, joiden juurilta maat kaivettaisiin tutkimuksessa pois, olisivat myös huomattava työturvallisuusriski. Rakenteet olisi syytä merkitä maastoon ennen puunkaatoa, ettei metsäkoneilla ajettaisi niiden yli, mutta myös rakenteiden kohdilla kasvavat puut pitäisi poistaa varovasti, maahan kajoamatta. Entisen peltomaan kohdalla, luoteessa, olevan kulttuurikerroksen alueella metsäkoneella voi harkitusti ajaa kulttuurikerrosta rikkomatta, pitäen mielessä, että kulttuurikerroksen suojana oleva vanha kyntökerros on paikalla noin 30 cm paksu.

Juuso Koskinen,
Mikroliitti Oy.

Lähteet

Colleen, A. 1766. Geometrisk Charta öfwer Mäskälä Byss Ägor i Wånå eller Mäskälä Socken Nedra Hollola Härad Tavastehus Lähn och Helsingfors Höfdingedöme. KA H90:5/4-18.

Juvelius, J. H. 1880. Renovations öfwer Mäskälä by I Vanaja socken och Tavastehus län. KA H90:5/2MH 5-49.

Koskinen, J. 2023. Hämeenlinna Mäskälä suunnitellun asuntoalueen arkeologinen inventointi. Mikroliitti Oy.

Perus- ja maastokartat. 2131 09, 1961, 1965, 1976, 1982, 1989, 1992 ja 1996.

Kuvia tutkimusalueesta ja maastotyöstä

Kuva 1

Entinen peltomaa luoteessa. Koekuoppa 70.

Kuva 2

Kuva 3

Kuva 4

Vasemmalla: Entinen peltomaa luoteessa. Oikealla: Tutkimusalueen osa, viljalla olleella pellolla, Harvoilantien pohjoispuolella.

Kuva 5

Kuva 6

Vasemmalla: Metallinilmaisnlöytöä kaivetaan esiin idässä, torpanpaikkojen ulkopuolella olleen kivijalan (MH9) keskellä. Oikealla: Koekuoppaa kaivetaan dokumentoitavaksi lastalla.

Maastohavainnot

Maastohavainto 1, rajapyykki ja pengerretty aukea

Koskinen 2023: Pengerretty metsäaukea, jonka reunamalla on 1766 ja 1880 isojakokarttojen tonttirajan tuntumassa oleva rajapyykki. Aukealla on siellä täällä nykyaikaisia romuja. Aukean itäpuolella kulkee metsäpolku.

Koskinen 2024: 1880 isojakokartalle on noin metsäaukean kohdalle merkittynä torpan tontin viereisten peltotilkkujen välinen käytävä, joka jatkuu tontin ohi päätielle, eli nykyiselle Vanajanlinnantielle. Aukea liittyy siis torpanpaikkaan, mutta vasta sen hyvin myöhäisiin vaiheisiin. Käytävä näkyy 1900-luvun vanhoissa ilmakuvissa yhä käytössä olevana ajourana, ja vaikuttaa, että sitä on paranneltu 1900-luvun mittaan, mistä metsäaukeana säilynyt pengerrys on todennäköisesti peräisin. Paikalle kaivetusta koekuopistakaan ei tullut esille mitään suojeltaviin arkeologisiin jäännöksiin viittaavaa.

Rajapyykki on paikantuu 1766 isojakokartalle merkityn torpantontin rajan tuntumaan, keskelle linjaa. 1880 laaditulle isojakokartalle on kohdalle merkitty tilusrajojen kulmapiste. Rajamerkki on siis tilusrajamerkki, ei kiinteä muinaisjäännös. Se liittyy rakenteena torpanpaikkaan, mutta tähän sekä vuoden 2023 inventointiraporttiin sitä voi katsoa dokumentoidun tarpeeksi – valokuvin, muistiinpanoin ja paikannuksella - eikä sitä ole perusteltua arkeologisesti suojella.

N 6765458 E 366556, Aukea, MH1

N 6765444 E 366549, Rajapyykki, MH1-1

Kuva 7**Kuva 8**

*Vasemmalla: Rajapyykki kuvan etualalla, taka-alalla pengerretty metsäaukea. Kuvattu koilliseen.
Oikealla: Rajapyykki kaakkoon kuvattuna.*

Kuva 9**Kuva 10**

*Vasemmalla: Metsäaukea lounaaseen kuvattuna.
Oikealla: Polku metsäaukean itäpuolella, kuvattu lounaaseen.*

Kuva 11**Kuva 12**

Metsäaukealle kaivettu koekuoppa 46. Pinnassa noin 20 cm paksu tienparantelukerros, ja sen alla 20 cm koskemattomalta vaikuttavaa kivennäismaata.

Kuva 13

Kuva 14

Vasemmalla: Nykyaikainen sarana ruuviupotuksineen koekuopan 46 pintaosan sekoittuneesta maasta.

Oikealla: Nykyaikaiselta vaikuttavaa kirkasta pullolasia metsäaukean reunalta, koekuopasta 45.

Maastohavainto 2, torpanpaikka etelässä

Koskinen 2023: Kolme vierekkäistä kivijalalta vaikuttavaa kiveystä, jotka saattavat olla myös osa samaa rakennetta. Epämääräisempää kiveystä näyttää olevan myös kivijalkamaisten latomusten välissä. Kivijalka 1 on laajuudeltaan noin 5 x 6 m ja kuopalla keskeltä. Kivijalka 2 on laajuudeltaan noin 4 x 4,5 m, tasainen, neliömäinen ja rinteeseen kaivettu. Kivijalka 3:n laajuus on 3x3 m. Se on neliömäinen ja kuopalla keskeltä.

Koskinen 2024: Paikalle kaivetuista koekuopista ei löytynyt mitään suojeltaviin arkeologisiin jäännöksiin viittaavia löytöjä. Metallinilmaisimella löytyi arviolta 1800-luvulle ajoittuva puulapion terän metallivahvike, kivijalan 3, luoteisnurkalta, pintamaasta.

Koekuopissa ei ollut myöskään merkkejä kulttuurikerroksesta, lukuun ottamatta kuoppaa, joka kaivettiin 2024 tarkkuusinventoinnissa löytyneen röykkiön (MH2-4) juureen. Koekuopassa päällimmäisenä oli noin 20 cm hiedansekaista multaa ja sen alla noin 10 cm mullansekaista hietaa, jossa oli myös hiilihippusia, tiilenmuruja ja kiilamainen raudankappale, jonka pintaan oli sulanut kiinni rautaa (Met 5). Röykkiö on pyöreä, halkaisijaltaan 1 m ja korkeudeltaan noin 30 cm. Kooltaan ja muodoltaan se on hyvin samankaltainen, kuin maastohavainto 3:n raivausröykkiöt. Se tuskin on ahjon jäännös, mutta rautakiila ja hiilisyys voivat viitata mahdollisesti paikalla olleeseen pajatointintaan. Hiilinen maa, josta kiila löytyi, on todennäköisesti raivauksessa sekoittunutta, ja ehkä kohdalle siirtynyttäkin. Pajarakenteista, tai sellaisiin liittyvistä ehjistä kulttuurikerroksista, ei kasan vierustoitakaan saatu havaintoja, mutta sellaisia voi röykkiöpohjan hiilensekaisen maan perusteella olla röykkiön lähiympäristössä. Röykkiö sijaitsee kivijalalta 3 noin 9 m pohjoiseen.

Kivijalka 1:ltä noin 20 m lounaaseen maasto laskee alas entiseen peltomaahan, joka näkyy käytössä olevana vielä 1961 peruskartassa ja otetussa 1967 ilmakuvassa. Entisestä kyntökerroksesta löytyi tinalusikan kärjeltä vaikuttava kappale (Met 1). Sen ympäristöön kaivetuista koekuopista tuli esille vain entisen pellon kyntökerros ja sen alaista koskemattomalta vaikuttanutta hietamaata.

1766 isojakokartalla rakenteiden kohta on torpan tonttimaata. 1880 laaditulla isojakokartalla jäännökset sijoittuvat kangasmaastoksi mainitulle metsämaalle, pienentyneen torpan tontin viereen. 1900-luvun ilmakuvissa kohdalla ei erotu rakennuksia. 1880 laaditun kartan torpan varsinainen

asuintontti paikantuu AIV-rehukuoppien kohdalle, ja sen rakenteet ovat siis todennäköisesti kokonaan tuhoutuneet. Kuoppien viereen kaivetusta koekuopasta 56, löytyi rautainen lukonkilpi, noin 15 cm syvältä. Maat koekuopassa olivat täysin sekoittuneet pohjalle asti, noin 40 cm syvyyteen.

N 6765396 E 366519, Kivijalka 1, MH 2-1, koordinaatti tarkkuusinventoinnissa 2024

N 6765386 E 366526, Kivijalka 2, MH 2-2

N 6765397 E 366532, Kivijalka 3, MH 2-3

N 6765406 E 366532, Røykkiö, MH 2-4

Kuva 15

Kuva 16

Vasemmalla: Kivijalka 1, etelään kuvattuna. *Oikealla:* Kivijalka 2, etelään kuvattuna.

Kuva 17

Kuva 18

Vasemmalla: Kivijalka 3, etelään kuvattuna.

Oikealla: Lapion vahvikkeen löytökohta, kivijalka 3:n juurella, kaakkoon kuvattuna.

Kuva 19

Kuva 20

Lapion vahvike Met 6.

Kuva 21

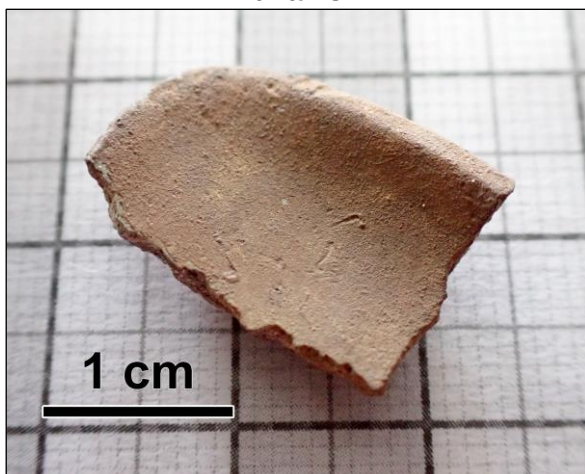

Kuva 22

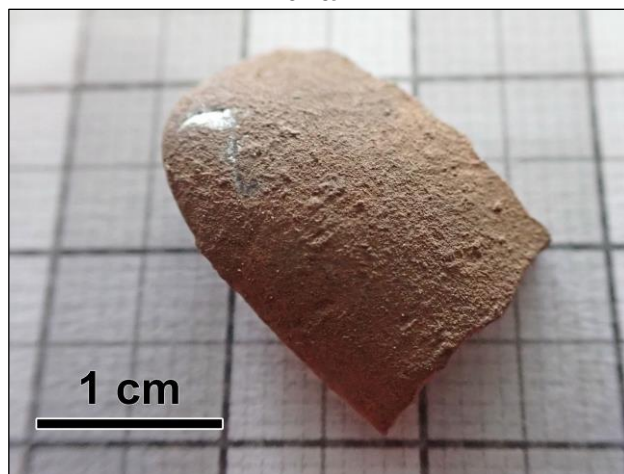

Lukonkilpi koekuopasta 56.

Kuva 23

Kuva 24

Tinalusikan kärki, MET 3.

Kuva 25

Kuva 26

Röykkiö MH2-4 kivijalkojen pohjoispuolella.

Kuva 27

Kiilamainen rautakappale (Met 5) röykkiön alta, hiilisestä maasta.

Maastohavainto 3, raivausröykkiöt

2023: Raivausröykkiö tai mahdollinen kiukaan jäännös. Muodoltaan epämääräinen, halkaisijaltaan noin 2 m.

2024: Paikalla todettiin olevan yhteensä 8 samankaltaista röykkiötä, jotka vaikuttivat viljelyröykkiöiltä tai vastaavalta maankäytöltä. Ne tutkittiin kaivamalla niiden juurille koekuopat – lukuun ottamatta röykkiötä 4 –, joissa raivatut kivet jatkuivat kaikissa noin 30 cm syvyydelle multaisen hiekan tai hiedan seassa, jonka alta alkoi koskemattomalta vaikuttanut kivennäismaa, sisältäen usein samankokoisia kiviä, kuin kasoissakin. Koekuopat olivat täysin löydöttömiä, ja vailla merkkejä tulenpidosta, lukuun ottamatta röykkiötä 6, jonka pohjalta saatiin ilmeisestikin 1 pala vihreää pullolasia.

N 6765422 E 366523, Röykkiö 1, MH 3-1

N 6765435 E 366526, Röykkiö 2, MH 3-2

N 6765449 E 366522, Röykkiö 3, MH 3-3

N 6765456 E 366520, Röykkiö 4, MH 3-4

N 6765452 E 366515, Röykkiö 5, MH 3-5

N 6765458 E 366500, Röykkiö 6, MH 3-6, 2023 inventoinnissa mainittu, koordinaatti korjattu

N 6765445 E 366506, Röykkiö 7, MH 3-7

N 6765447 E 366545, Röykkiö 8, MH3-8

Röykkiö 1: Soikeahko, alaltaan noin 1,5 x 2,5 laajuinen ja noin 20 cm korkuinen. Koekuopassa 30 cm syvälle kiviä mullansekaisessa hiekassa, jonka alla puhdas ja mukulakivien sekainen hiekka.

Röykkiö 2: Pyöreä, halkaisijaltaan noin 180 cm ja noin 20 cm korkea. Koekuopassa 30 cm syvälle kiviä, joiden välissä mullansekaista hiekkaa. Tämän kerroksen pohjan tasosta 1 pala paksumaa vihreää pullolasia. Kerroksen alta alkoi puhdas hiekka.

Röykkiö 3: Soikeahko, noin 2x1,5 m laajuinen, ja noin 30 cm korkea. Kasattu noin 50 cm korkean maakiven juureen. Koekuopassa päällimmäisenä 30 cm mullasekaista hiekkaa ja kiviä. Tämän alta alkoi puhtaan oloinen mukulakivinen hiekka.

Röykkiö 4: Pitkulainen, noin 3,5 x 1 m laajuinen ja noin 30 cm korkea röykkiö, MH3-3:lta noin 2,5 m pohjoiseen. Ei kaivettu koekuoppaa.

Röykkiö 5: Pyöreä ja halkaisijaltaan noin 1 m, MH3-4:lta noin 1 m länteen. Paikalla muutama matala maakivi, joiden kohdalle kasattu.

Röykkiö 6: Pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 2 m ja korkeudeltaan noin 30 cm. Koekuopassa päällimmäisenä 30 cm kiviä, joiden seassa multaista hiekkaa. Tämän alta alkaa puhdas hiekka. 2023 raportin MH3.

Röykkiö 7: Soikea, noin 3x2 m laajuinen ja noin 40 cm korkea. Koekuopassa noin 30 cm kiviä mullansekaisessa hiekassa. Tämän alta alkaa puhdas hiekka.

Röykkiö 8: Soikea, noin 2x1,5 m laajuinen ja noin 30 cm korkea. Koekuopassa noin 20 cm hiedansekaista multaa ja kiviä, jonka alla puhdas ruskea hiekka. Rajapyykiltä MH1-1, noin 4 m luoteeseen.

Kuva 28

Kuva 29

Röykkiö 1, MH3-1.

Kuva 30

Kuva 31

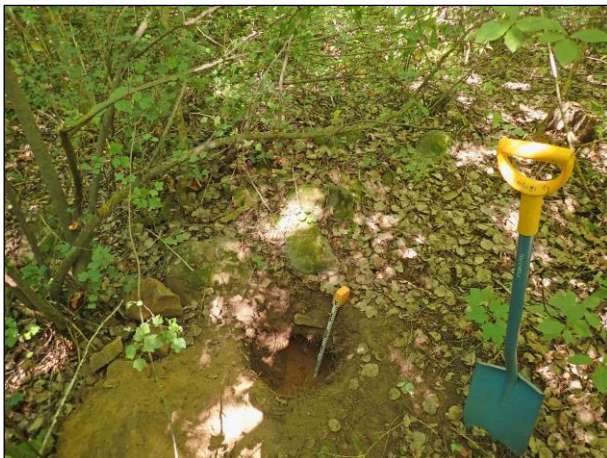
Röykkiö 2, MH3-2.

Kuva 32

Vihreää pullolasia röykkiön 2 pohjalta.

Kuva 33

Kuva 34

Röykkiö 3, MH3-3.

Kuva 35**Kuva 36**

Vasemmalla: Röykkiö 4, MH3-4. Oikealla: Röykkiö 5, MH3-5.

Kuva 37**Kuva 38**

Röykkiö 6, MH3-6, syksyllä 2023.

Kuva 39**Kuva 40**

Röykkiö 6, MH3-6, kesällä 2024.

Kuva 41

Kuva 42

Röykkiö 7, MH3-7.

Kuva 43

Kuva 44

Röykkiö 8, MH3-8.

Maastohavainto 4, nykyaikainen jätekuoppa

Koskinen 2023: Vastuumuseon ohjeesta inventoitu kuoppa. Halkaisijaltaan noin 3 m kuoppa, jonka keskelle tehdystä koepistosta tuli esille muovia, tiilenkappaleita ja nykyaikaista säilykepurkkilasiasia. Koepiston maassa ei ollut yhtään hiiliä. Kyseessä lienee nykyaikainen jätekuoppa.

Koskinen 2024: Tarkkuusinventointivaiheessa kuoppaa ei enää tutkittu.

N 6765593 E 366616

Kuva 45

Kuva 46

MH 4, syksyllä 2023.

Kuva 47

Koepiston maata nykyaikaisine jätteineen.

Maastohavainto 5, torpanpaikka pohjoisessa

Koskinen 2023: Noin 3 x 6 m laajuinen kivijalka ja sen vieressä pitkänomainen, noin 4,5 x 2 m laajuinen ja 60 cm syvä säilytys- tai muu kuoppa (1), jossa paikoin kiveystä. Näistä erillisenä, kuopalta 1 noin 10 m itään soikeahko kuoppa 2, laajuudeltaan noin 3 x 2 m ja syvyydeltään noin 60 cm. Kuopalta 1 noin 10 luoteeseen, eli Harvoilantielle päin, on pyöreä, halkaisijaltaan noin 1 m ja syvyydeltään noin 80 cm, kivistä kylmämuurattu, hiekalla täytettyä kaivoa muistuttava rakenne. Kyseessä voi olla myös pieni kellarirakennekin.

Koskinen 2024: Kivijalan keskellä on matala kohouma, jonka pintasammalta poistettiin. Sammalten alla, humuksen seassa, oli runsaasti tiilenpaloja ja muutamia halkaisijaltaan noin 20 cm kiviä. Kyseessä voisi olla periaatteessa pienen tulisijan, ehkä kiukaan, jäännökset.

2023 inventoinnissa paikannetulta kaivolta noin 2 luoteeseen kaivetusta koekuopasta 23 tuli heti sammalten alta alkanutta kiveystä (MH 5-5), jonka pinnassa oli aavistuksen nokisuutta.

Rakenteiden lähiympäristöön kaivetuissa koekuopissa ei ollut löytöjä tai merkkejä ehjästä kulttuurikerroksesta. Rakenteilta noin 15 m itään alkaa torpanpaikan asutukseen viittaavien löytöjen alue, entisessä peltomaassa. Kohdalta saatiin pintamaasta metallinilmaisnlöytöinä aisakello, putkilu-

kon osa ja 1700-1800-lukujen tyyppiä oleva kupariseosnappi (MET2-4), sekä koekuopan 64 kyntökerroksesta kaksi punasavikeramiikan palaa. Samoilla kohdin, koekuopissa 65–69 näkyi entisen kyntökerroksen alaisessa hietamaassa hiilipilkkuja. Hiilisestä maasta löytyi koekuopassa 68 arviolta 1700–1800-luvuille ajoittuva piiposliinin palanen. Kaivaminen lopetettiin hiilimaan pintaan, lukuun ottamatta koekuoppaa 65, jossa siitä kaivettiin läpi. Hiilinen maa oli siinä noin 5 cm paksu, ja sen alta alkoi puhdas koskemattomalta vaikuttanut hietä. Hiilistä maata voidaan katsoa torpanpaikan asutukseen liittyväksi ehjäksi kulttuurikerrokseksi.

Torpanpaikan rakenteet ja kulttuurikerros paikantuvat 1766 laaditulle isojakokartalle merkityn torpantontin reunamalle. 1880 laaditulla isojakokartalla niiden kohdalla on torpan tonttimaan vierustan metsämaata. Kartan asuintontti rakennusmerkintöineen paikantuu nykymaastoon kohtaan, jossa on tiheää pensaikkoa ja maisemoidulta vaikuttavaa nurmimaata.

N 6765529 E 366546, Kuoppa 1, MH 5-1

N 6765532 E 366555, Kuoppa 2, MH 5-2

N 6765526 E 366555, Kivijalka, MH 5-3

N 6765529 E 366541, Kaivo, MH 5-4

N 6765532 E 366542, Kiveystä, MH 5-5

2023 inventoinnissa paikannettujen rakenteiden koordinaatit korjattu tarkkuusinventoinnissa 2024

Kuva 48

Kuva 49

Kaivo kaakkoon kuvattuna. Vasemmassa kuvassa, taka-alalla, lapio kuopan 1 reunalla.

Kuva 50

Kuva 51

Vasemmalla: Kuoppa 1 kaakkoon kuvattuna. Oikealla: Kivijalka luoteeseen kuvattuna.

Kuva 52

Kuoppa 2 länteen kuvattuna.

Kuva 53

Kohouma, eli mahdollinen tulisijan jäännös, kivijalan MH 5-3 keskellä.

Kuva 54**Kuva 55****Kuva 56**

Kiveys MH5-5. Vasemmassa kuvassa kaivo MH5-4 nuolen kohdalla.

Kuva 57

Kuva 58

Hiilistä maata entisen kyntökerroksen alla koekuopassa 66.

Kuva 59

1880 isojakokartan torpan asuintontti rakennusmerkintöineen paikantuu kuvassa vasemmalla näkyvän pensaan ja maisemoidun nurmen kohdalle.

Kuva 60

Kuva 61

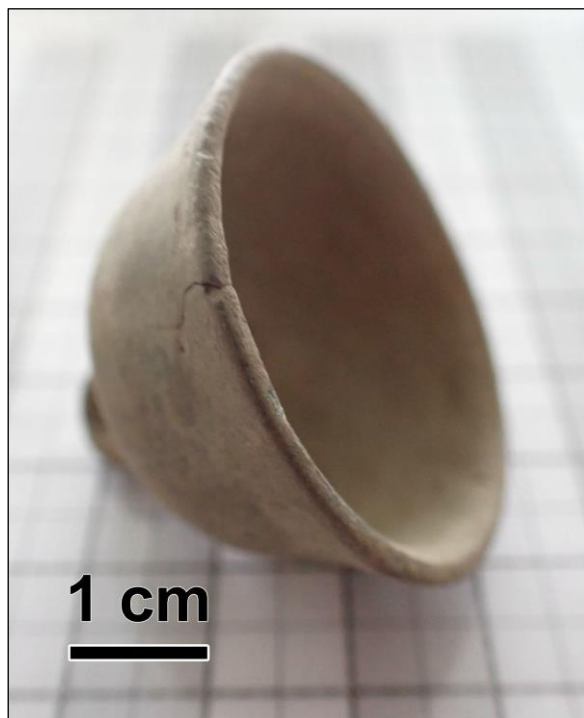

Vasemmalla: Punasavikeramiikkaa koekuopasta 64.
Oikealla: Piiposliinia koekuopasta 68. Kansallismuseolle toimitettava löytö.

Kuva 62

Kuva 63

Aisakello MET2.

Kuva 64

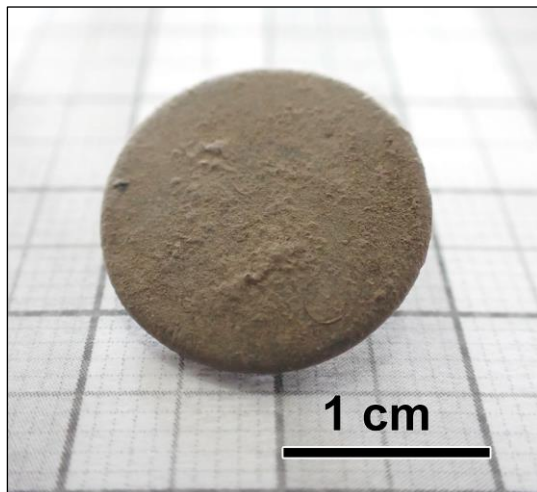

Kuva 65

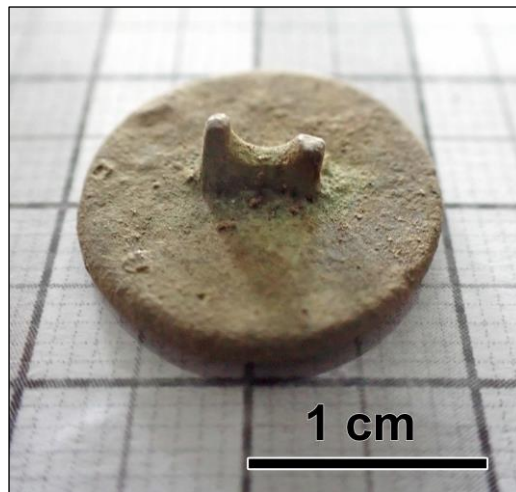

Putkilukon osa MET 3.

Kuva 66

Kuva 67

Kupariseosnappi MET 4.

Maastohavainto 6, kellarikuoppa

Koskinen 2024: Suorakaiteen muotoinen, ainakin osin kivetty, kellarinjäännöstä muistuttava kuoppa, jossa on täyttönä lohkareita ja nykyaikaisia romuja. Sijaintinsa perusteella se liittyy todennäköisesti pohjoisempaan torpanpaikkaan. Se sijoittuu vuoden 1880 isojakokartalla tilusrajalle.

N 6765542 E 366585

Kuva 68

Kuva 69

Kellarikuoppa MH 6.

Maastohavainto 7, kivijalka

Koskinen 2024: Suorakaiteen muotoinen, matala, kuopanne, jota kiertää säännöllinen kiveys. Laajuudeltaan noin 5 x 5 m. Osa kivistä leikattuja. Sijaintinsa perusteella se liittyy todennäköisesti pohjoisempaan torpanpaikkaan. Se sijoittuu vuoden 1880 isojakokartan tilusrajalle.

N 6765527 E 366577

Kuva 70

Kuva 71

Kivijalka MH 7.

Maastohavainto 8, kellari- tai säilytyskuoppa

Koskinen 2024: Suorakaiteen muotoinen ja noin 5x3 m laajuinen kuoppa, jossa ei ole kiveystä. Sijaintinsa perusteella se liittyy todennäköisesti pohjoisempaan torpanpaikkaan. Se sijoittuu vuoden 1880 isojakokartan tilusrajalle.

N 6765504 E 366566

Kuva 72

Kuva 73

Kellari- tai säilytyskuoppa MH 7.

Maastohavainto 9, mahdollinen kivijalka

Koskinen 2024: Suorakaiteen muotoinen, noin 6x5 m laajuinen, kuoppa, jota kiertää maavalli. Maavallin seasta näkyy kiveystä. Kuopan keskellä pintamaassa tiilenpaloja ja nykyaikaiselta vaikuttavia rautaesineiden kappaleita, ks. kuvat alla.

Vuoden 1938, tai myöhemmissä ilmakuvissa kohdalla ei näy rakennuksia. Jäännöksen ovat siis todennäköisesti peräisin tätä aiemmalta ajalta. Vuosien 1766 ja 1880 isojakokartoilla kohdalle on merkitty metsää, ei mitään asutukseen viittaavaa.

N 6765557 E 366647

Kuva 74

Kuva 75

Kivijalka MH9.

Maastohavainto 10, mahdollinen säilytyskuoppa

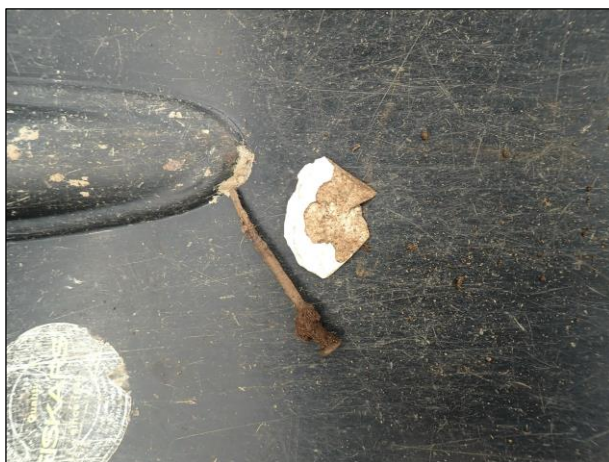
Koskinen 2024: Soikeahko, noin 4x3 m laajuinen ja noin 50 cm syvä kuoppa, jonka pohjoisreunalla on maansekainen kasa kiviä ja tiilenkappaleita. Kivien lomasta, pintamullasta 1 pala nykyaikaista posliinia ja tehdasvalmisteiselta vaikuttanut naula. Maakasa voi olla paikalle jälkeensä jätetty.

N 6765560 E 366628

Kuva 76

Kuva 77

Maastohavainto 10, ja sen yhteydestä saadut, nykyaikaiset löydöt.

Maastohavainto 11, nykyaikainen kaivelu

Koskinen 2024: Pyöreä ja halkaisijaltaan noin 2 m kuoppa. Syvyys noin 30 cm. Keskelle kaivettiin lapiolla koepisto, jossa ei näkynyt hiiliä. Kuoppa vaikuttaa samankaltaiselta nykyaikaiselta kaiveltulta, kuin vuonna 2023 tutkittu MH 4.

N 6765574 E 366643

Kuva 78

Kuva 79

Maastohavainto 11.